03 VIII 70

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET
12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Hans Schöier
Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis, sissekäik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46
Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 26650
Tellimishinnad:
Aasta .... kr. 147:–
Termin (4 kuud) ...... kr. 52:–
Kuu .... kr. 15:–
Kuulutusehind 75 ööri mm.
Arikuulutused 1 kroon mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren
Kolmapäeval, 22. juulil 1970
Upplaga C
Nr. 166 (3450)

Baltikumi olevik ja tulevik Torontos arutleti probleeme

(VE) — Seoses möödunud nädalal Torontos toimunud lätlaste rahvuslike pidustustega kogu vaba maailma raamides, toimusid Royal York hotellis Association for the Advansement of Baltic Studies korraldusel terve rida ettekandeid ja arutlusi balti rahvaste praeguse olukorra ja tulevikuväljavaadete analüüsimiseks. Ettekanded ja sümpoosionid toimusid kolmapäeval, 1. juulil ning jagunesid kahte ossa, kusjuures esimese osa raamides esitati kolm referaati Balti riikide olukorra analüüsimiseks 1960-datel aastatel ning teises osas toimus paneel-diskussioon balti rahvaste tulevikuväljavaadete hindamiseks 1970-datel aastatel. Eestlastest esines prof. dr. R. Taagepera kava esimeses osas poliitilise olukorra analüüsiga, kuna teises osas oli diskussiooni juhatajaks prof. dr. O. Träss ja prof. Taagepera esines paneeli ühe liikmena. Leedulased olid millegipärast nõupidamistest eemale jäänud.

Käsitades Balti riikide olukorda 1960-datel aastatel, läksid kõik referendid oma tagasivaadetes tunduvalt kaugemale, et anda kindlamat alust 1960-date aastate analüüsimiseks. Ühendriikides asuva Pacific Lutheran University majandusadministratsiooni osakonna dekaan prof. G. Kenins-King alustas majandusliku ülevaate andmisel 1930-date aastatega. Ta kriipsutas alla, et tol ajal oli Balti riikide peamiseks sissetulekuallikaks põllumajandus.

Üldine rahva sissetulek oli madal ning kogu majandussüsteemi põhialuseks olid üksikisik ja perekond.

Teise maailmasõjaga seotud sündmustega hävines majanduslik eliit kõigis kolmes Balti riigis peaaegu täielikult ja seetõttu on üllatav, et Balti riigid on pärast sõda oma majandusprobleemide lahendamisega siiski üllatavalt hästi toime saanud.

1950-datel aastatel oli keskmine elatistase kõigis kolmes Balti riigis madalam kui enne sõda, kuid 1960-ndatest aastatest alates on keskmine elatistase tõusnud linnades üle ennesõjaaegse taseme. Referent lisas juurde, et see tõus oleks kahtlemata olnud palju suurem kui Balti riigid ei oleks paenutatud kommunistliku rezhiimi alla.

Võrdluseks tõi ta Soome, mis sai samuti sõja ajal raskelt kannatada, kuid on saavutanud majanduslikult palju kõrgema taseme kui Balti riigid.

Prof. Kenings-King peatus pikemalt industrialiseerimise juures Balti riikides, mille tulemusena kõik kolm riiki on muutunud agraar-riikidest tööstusriikideks. Industraliseerimine on olnud tunduvalt suurem kui teistes N. Liidu riikides, mis on tingitud eeskätt venelaste juba tasa-

Järg. lhk. 2.

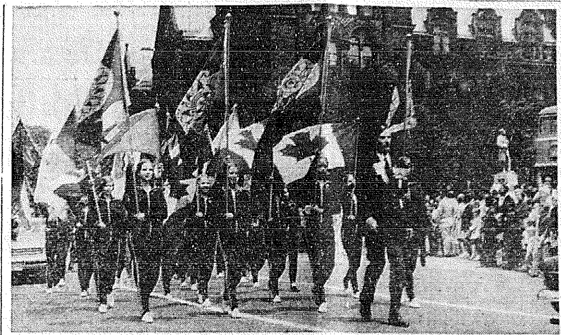
Torontos äsjatoimunud rahvusvahelise Karavani lõputseremoonial mängisid silmapaistvat osa Kalev-Estienne võimlejad. Eesti saledad tütarlapsed marssisid Karavani ja Kanada lippudega rongkäigu eesotsas ning esinesid hiljem võimlemisettekannetega uue raekoja ees asuval väljakul.

Norrast saab nafta-tootja

OSLO — Pole mingit kahtlust, et Norra lähemal ajal muutub naftat tootvaks riigiks, ütleb Philis Petroleum Company shelf van den Bark. Uurimused puurimispiirkonnas Põhjameres on näidanud, et niinimetatud Ekofiski alal on küllaldaselt toornaftat.

Van den Bark lisab juurde, et senijani on katseid tehtud ainult ühe puurauguga, mis annab umbes 10 000 vaati toornaftat ööpäevas. Seda peetakse erakordselt suureks kvantumiks ühe puuraugu kohta. Kalkulatsioone on tehtud ka ühe teise puuraugu kohta, mille ööpäevane produktsioon on umbes sama suur. Teaduslikke teste aga pole selle naftaga tehtud. Olemasolevad andmed pärinevad põhjastruktuuri ülemistest kihtidest.

Kooliaasta lõpupidu Norrköpingi koolis

"Meie jätkeme seda kaunist traditsiooni, et lõpetada oma kooli poolastaid pidudega. Me teeme seda niikaua, kui me lapsed seda soovivad, kui me lastevanemad seda soovivvad ja kui meie publik, see tähendab, teie seda soovite," ütles August Liiv oma sõnavõtus Norrkpingi Eesti Täienduskooli kevadpeol.

Ta rääkis kooli muredest ja rõõmudest ja pühendas oma sõnavõtu teise poole eesti emale, eesti ema tähtsusele meie keele, kultuuri ja rahvuse edasikandmisel läbi sajandeid kestnud orjapõlve ja vööraste okupatsiooide. Sõnavõtule järgnes ühislaul "Ema süda".

Laste ettekanded algasid esimese ja teise klassi õpilaste ilulugemisega. Mikael Suu, Ülo Saarkoppel, Maje Kaldma ja Susanne Pundi esitasid ühiselt luuletuse "Kallis emakene." Ilulugemisi kuulsime veel viienda klassi õpilastelt: Peedu Ots ütles luuletuse "Memmekene" ja Mats Adamsan luuletuse "Ärka unest."

Lapsed näitasid, et nende eesti keel on väga hea ja ettekanded said publikult äravteenitud tänu.

Õpilaskoor Leida Kaamani juhatusel esitas kolm laulu: "Kord mõtetes istus," "Kevade tulnud" ja "Kevademarss." Õpilaste koorilaul on Norrköpingis alati olnud kõrgel tasemel ja seda tööesime ka sel kevadel vaatamata sellele, et õpilaste arv kooris iga aastaga väheneb.

Eeskava esimese osa kõrgpunktiks oli soololaul "Kui ma olin väiksekene". Selle esitas seitsmenda klassi õpilane Viktor Kaldma, kes debüteeris solistina juba möödunud jõulupeol, lauldes F. Mendelssohni "Kuula ingli laulu häält". Viktor Kaldmal on väga hea hääl ja ta laulab ka kohalikus Norrköpingi Poistekooris.

Publiku kiiduavaldusest võis järeldada, et nõutakse kordamist, kuid solist arvas, et lisapala laulab järgmisel peol.

Pärast vaheaega tuli lavale Vanaisa (V. Laason) oma kahe lapselapsega (M. Kaldma ja S. Pundi) ja jutustas neile ühe ennemuistse loo ja see lugu kujutas eesti rahva kurba saatust, selle kannatusi ja võitlust vabadusele. Kui eesriie avanes,

Järg. lhk. 2.

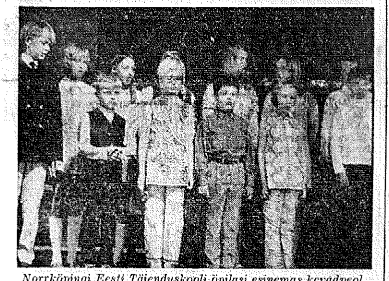
Norrköpingi Eesti Täienduskooli õpilasi esinemas kevadpeol. (Foto Rein Liiv)

Kullakcetrajad on vabastatud orjusest kuningapoja ja sõjapäälikute poolt. (Foto Rein Liiv)

Elektronarvutitega abielusid sõlmima

(VE) — Kanada ajaleht "Edmonton Journal" mainib Moskvast saabunud andmete kohaselt, et Eestis kavatsetakse rakendada elektronarvutite abil töötav tutvuste otsimise süsteem. Ajalehe andmeil kortsutasid N. Liidu kommunistliku partei juhid Moskvas selle ettepaneku kohta kulmu, kuna see tähendaks sisuliselt, "kodanlike pärandite" taaselustamist Eesti juhtkonna poolt tähendati ettepaneku põhjendamiseks, et sellise süsteemi rakendamine on "rahvamajanduse seisukohalt" kasulik.

N. Liidu ajaleht "Literaturnaja Gazeta" märgib eestlaste esildise puhul, et Eesti kolhoosides ei leia noored tüdrukud ja poisid endile sobivaid elupartnereid ja siirduvad linna, kus nad suurendavad tööpuudust. Ajaleht kinnitab, et Eestis on 1970-aasta rahvaloenduse andmeil 1.400.000 inimest, kelledest 65 prots. elavad linnades.

Maalt linna tulnud inimesed ei sobi paljudel juhtudel linnaoludesse ning maa- ja linnainimeste vahel sõlmitud abielud lõpevad sageli lahutusega.

Tutvuse otsimise büroo asutamist pooldavad Eesti ametiühingute kultuurilise osakonna direktor, abielu registreerimise büroo juhataja, Tartu linna parteiosakond ja Tartu linnanõukogu abiesimees. Lisaks elektronarvutite rakendamisele soovitatakse ametisse palgata perekonnaprobleemidele spetsialiseerunud psühholoogid, juristid ja seksoloogid, kes annaksid abiellujatele nõu sellistes küsimustes, mida "nad ei julge diskuteerida isegi oma lähemate sugulaste ja sõpradega".

Tutvusebüroo poole pöörajad peavad sisse andma oma päevapildid ja vastama muu hulgas järgmistele küsimustele: Mitu last te soovite saada? Kes hoolitseb perekonnas toidukeetmise, laste järelvaatuse ja poeskäimis eest? Milline on teie majanduslik olukord? Kui suur on teie korter? Kas teil on vanaema või vanaisa, kes aitaks kasvatada lapsi?

Streik Londonis venelaste pangas

VE — LONDON — Londonis tekkis hiljuti huvitav situatsioon, kus kapitalistliku riigi teenistujad ähvardasid alustada vene ettevõtte vastu streiki, kui nende nõudmistele palgakõrgendamisel vastu ei tuldud. Streik ähvardas valla pääseda Londonis tegutsevas venelastele kuuluvas Norodnõi pangas, mis on spetsialiseerunud ida ja lääne vaheliste kaubatehingute finantseerimisele.

Venelased asutasid oma panga 50 aastat tagasi ning selle ametkonnas töötab 200 inglast, kelledest 160 on inglise ametiühingu liikmed. Nüüd esitasid ametiühingusse kuuluvad ametnikud nõudmise palkade kõrgendamise 12,5 prots. võrra, kuid vene juhtkond ignoreeris neid ettepanekuid.

Ametiühingute juhid kinnitavad, et Narodnõi panga president venelane N. V. Nikitin keeldus isegi ametiühingute esindajaid jutule võtmast, põhjendades seda sellega, et ta ei oska küllaldaselt inglise keelt.

Juuni lõpul kui ametiühing välja kuulutas streigi, ilmus Nikitin äkki läbirääkimistele ning saavutas ametiühingutega kiire kokkuleppe, kusjuures ta rääkis nõupidamistel laitmatut inglise keelt. Inglise ametiühingute juhid mainivad, et Narodnõi panga juhtkond on järk-järgult N. Liidust saabunud panga juhtkonna tasusid kõrgendanud, kuna inglastest ametnikele ei ole midagi juurde pandud.

Alles möödunud aasta tõsteti Nikitini palka 10 500 dollari võrra ja tõsteti 40 500 dollarile aastas.

Täienduskooli lõpetajaid New Yorgis. Koolijuhataja Eduard Kärner õnnitleb parimat lõpetajat Lya Karmi, keda premeeriti auhinnaga, milleks oli Eesti rahvuslipp hõbedase jalaga.

Venemaal on käimas Stalini taasülistamine

Brezhnevile — ja teda ümbritsevale klikile — on Stalin võimu kindlustamise ja võimu kontinuiteedi sümbol. Tahe seda näidata, põhjustaski Stalini rehabiliteerimise: tema kalmule monumendi püstitamise tema häält esitava heliplaadi väljaandmise ja teoses "Suure Isamaasõja ajaloo väike entsüklopeedia" Stalini ülistamise suure väejuhina.

Kõige selle kaudu respekteerib Nõukogude Liidu KP ka ametlikult neostalinismi ning esineb vastusena üha kasvavale opositsioonile ja kriitikale, mida levitavad intellektualistid.

Sellest on mööda juba peaaegu kümme aastat, kui Hrustshovi käsul kõrvaldati Stalini sark Lenini mausoleumist ja maeti Kremli müüri äärde. Hrustshov lubas sinna asetada ainult ühe lihtsa lamava kiviplaadi, millel oli kiri: J. W. Stalin. See ümbermatmine hähistas siis stalinismi likvideerimise ja Stalini degradeerimise haripunkti.

Juunis 1970 — samal ajal, kui Hrustshov viibis haigemajas — tõsteti Stalin jälle pjedestaalile: ta kalmule püstitati elusuurust ületav graniitbüst. Monument avati 25. juunil ilma tseremooniata.

Stalini rehabiliteerimine ei ole üllatus. Juba mullu — detsembris — kirjutati temast ajalehes "Prawda" (ta 90. sünnipäeva tähistamiseks) hindavalt. Vabas maailmas aga siiski kaheldi Stalini rehabiliteerimises partei poolt, sest oletati, et KP poliitbüroos puudub selleks üksmeel. Unustati, et Nõukogude Liidu poliitika kasutab alati astmete süsteemi, ja teostati ka Stalini rehabiliteerimine astmete viisi.

Koos Staliniga sai ka tema kõrval asuv marssal Woroshilovi kalm mälestussamba. Mõlemad büstid valmis-

Järg. lhk. 2.

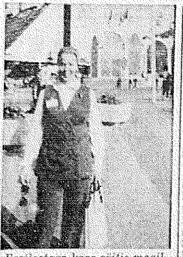
Eestlastega koos sõitis maailmanäituselt Jaapanist Torontosse tuntumaid kanada filminäitlejatare Barbara Hamilton, peaosalist filmis "Anne of Green Gables", millise lavastus oli Osakas väga menukas.

Turismireklaamis mõni sõna Eestile

(VES) — Nõukogude turismiasutus "Inturist" levitab inglise keelt kõnelevates maades illustreeritud propagandatrükist turistide meelitamiseks N. Liitu. Pealkirja all "100 rahvast kutsuvad teid Nõukogude Liitu" on mõnikümmend rida määratud ka Eesti, Läti ja Leedu tutvustamiseks.

Nõukogude propagandatrükises öeldakse: "Kui teie lähete Balti vabariikidesse, kindlasti proovige leedu, eesti ja läti toitusid. Teile pakutakse kõige tõenäolisemalt kuulsat "valejänest", peekonit ja putrat, selle juurde traditsiooniline kann õlut, mis Baltimaades on erakorraliselt hea. Õlletegemine on nendes piirkondades põline amet, ja sellepärast ühte õllesorti nimetatakse "Adlaris", mis tähendab vana "õlu".

Eraldi Eesti kohta öeldakse trükises: Eestlased korraldavad jaanitule pidustusi, mis kestab kogu öö läbi pühapäeval, mis on kõige lähemale suvisele pööripäevale. See on püha valguse võidu tähistamiseks pimeduse üle. On ka rahvuslik pidustus laulupeo kujul, kus esinevad koorid kogu vabariigist. Niisugustel päevadel võtab pealinn vastu inimesi üle kogu Eesti. Palju tuhandeid lauljaid esineb tohutusuures vabaõhu amfiteatris.

Eestlased armastavad nimetada oma maad "Vanemuise maaks" kes oli vanade eestlaste laulujumal. Laulmine on väga populaarne ka Leedus ja Lätis, mis on Eesti naabrid".

Eesti osas on ära toodud väheütlev foto, vaade läbi akna Tallinna vanalinnale. Nagu tekstistki selgub, ei ole "Inturisti" sulesulane osutanud erilist leidlikkust (või ei ole tahetudki?) esile tuua seda, mis turistile välismaalt on Eestis huvitav.

Karistatakse tööpõlgureid

MOSKVA — Pravda teatab, et N. Liidus võetakse kasutusele rangemaid karistusi kõigi nende vastu, kes rahuldavalt ei täida töödistsipliini. Uus tööseadus pidavat premeerima heldelt neid, kes on virgad ja karistama rangelt "tööluuse".

Näiteks lubatakse tublidele ja virkadele töölistele mitmesuguseid soodustusi. Neile võimaldatakse kortereid esimeses järjekorras, neile organiseeritakse tasuta puhkekodudesse jne. Need kodanikud aga, kel pole tööd, saavad kõigepealt hoiatuse ja ultimaatumi hankida omale teatud aja jooksul töökoht. Kuna mittetäitmisel ähvardab töötuid halvimal juhul töölaager või asumisele saatmine. Pärast keskkomitee detsembriistungeid on N. Liidu kõikides osades tehtud tohutut töökampaaniat, nõutud paremat töödistsipliini ja taunitud lohakust, alkoholismi, ja üldist laaberdamist.

"Valgeranna" kasvandike-pere on koos personaliga kogunenud koloonia peahoone ette. Keskel külas viibiv noortesõber Laas Oeselg Koitjärvelt. (EPL-foto — O. Kopler)

EPL 22. juulil 1970

Koonduslaagrid

Ameerika liitunud ametiühingute häälekandja "AFL—CIO Union News", mis ilmub New Yorgis mitmes keeles, avaldas oma ühes numbris artikli N. Liidu koonduslaagrite kohta. Autor Paul Barton kinnitab, et koonduslaagrid praeguses Nõukogude Vene impeeriumis on niisama hirmuäratavad nagu Stalini ajal. Oma ülevaates jaotab Barton jõukogude koonduslaagrites kinnipeetavaid vange viide liiki. 1) Pikaajalist karistust kandavd vangid, kes juba Stalini ajal kinni mõisteti. 2) Allaheidetud rahvaste liikmed, keda on karistatud nende rahvuslik-liberaalse tegevuse pärast. Sellesse rühma, kus venelasi ei esine kunagi, kuuluvad eeskätt ukrainlased, lätlased, leedulased, eestlased, krimmi-tatarid, juudid jne. Nad moodustavad suurima rühmituse kõigis nõukogude sunnitöölaagrites. 3) Isikud, kes on arvustanud rezhiimi või teisiti positsioonis olnud, kuid pole taotlenud Nõukogude Vene koloniaalimpeeriumi lõhkumist. Siia kuuluvad muude seas kirjanikud Daniel, Sinjavski, Ginzburg, Galankov jne. Vangide seda liiki koheldakse palju paremini kui teist rühmitust. 4) Inimesed, kes on karistatud rangete usuliste tõekspidamiste ja nende levitamise pärast. 5) Kriminaalsed kurjategijad, kes ühtlasi kujutavad endast ähvardust nõukogude koloniaalrezhiimile.

Säärane liigitamine iseloomustab nõukogude koonduslaagreid rohkem välisest küljest. Igal koonduslaagril on ka oma sisemine külg, nagu see paistab 11. juulil 1969. N. Liidu ülemnõukogu poolt kehtestatud seadusest. Sõnastuses välditakse hoolikalt "konduslaagrite" nimetamist, kuigi sisuliselt on just nendega tegemist. Seaduses kõneldakse "parandus-töö asutustest", kuhu kuuluvad "parandus-töölaagrid, vanglad ja kasvatus- töölaagrid".

Kõigis neis kehtib põhimõte: kes ei tee tööd, ei saa ka süüa. See käib eriti parandus-töölaagrite kohta, kus vangid peavad tegema kõige raskemat tööd. Teiste sõnadega, tegemist on tüüpilise sunnitöölaagriga, kus kellelgi pole õigust puhkusele, sedarohkem aga on võimalusi sattuda kartserisse või karistusrezhiimi alla "vähendatud toidunormiga".

Kasvatus-töölaagrid on jaotatud nelja kategooriasse: üldise rezhiimiga, intensiivse rezhiimiga, range rezhiimiga ja sundasumise korraga. Laste ja noorte kasvatus-töölaagrites kuni 18. eluaastani on ainult kaks rezhiimi: üldine ja intensiivne. Niipea kui noor tolle ajamäära ületab, läheb ta automaatselt "parandus-töölaagrisse", vanglas olles langeb aga rangema rezhiimi alla, mis on ainsaks alternatiiviks kinnipidamise tavalisele korrale nõukogude vanglates. Too range rezhiim minimaalse toiduga ei tohi ametlikult kesta üle kuue kuu.

Kinnipeetavate läbikäimine inimestega väljas on tõpselt normeeritud. Vanglas olles on tal keelatud ühtki pakki, kinki või muud saadetist vastu võtta. Lubatud on ainult nõukogude ajalehed, ajakirjad ja raamatud. Kasvatus-töölaagris võib kinnipeetav saada kuni kuus pakki aastas ja kirjutada ühe kirja iga kuu, kuid ainult sugulastele. Seadus näeb ühtlasi ette, et kirjad tsenseeritakse ja pakid vaadatakse põhjalikult läbi. Erirezhiimiga töölaagrites on üldiselt samasugune kord, nagu vanglates. Lubatud on ainult kaks korda aastas võtta vastu külastajat väljast. Too arv võivat aga suureneda, kui vang täidab oma töönormi, käitub hästi ja näitab niiviisi oma "ümberkasvatamise" edu.

Mis puutub sundasumislaagritesse, siis on need nõukogude uue seaduse kohaselt määratud "deporteeritavetel, kes on saadetud raskele tööle ilma et vabadus oleks neilt ära võetud". Deporteeritaval üteldakse olevat õigus valida enesele deporteerimise kohta, väljaarvatud piirkonnad, mis kohtu otsusega on temale suletud. Kohus määrab ühtlasi kindlaks, kui palju peetakse kinni tema palgast riigi heaks kogu deporteerimise kestel. "Deporteeritu ilma vabaduse kaotuseta" ei tohi sama uue seaduse järgi karistusaja jooksul ei muuta oma asukohta ega tööd. On ainult õiguse mõnitamine, kui kõneldakse vabaduse allesjätmisest inimesele, keda lihtsalt küüditatakse. Kõik nõukogude uues seaduses osutab tagasipöördumisele Lenini ja Stalini kurikuulsate koonduslaagrite juurde.

A.K.

Stalini taasülistamine

Algus lk. 1

las kuulus vene kujur Nikolai Tomski. Kõik need Nõukogude Liidu juhtide hauad asuvad ühes reas. Näihauad.

Stalini büst on tema rehabiliteerimise väline sümbol. Selleni jõudmine nõudis üsna pikka aega (rahva narjutamiseks ja ettevalmistamiseks). Stalini ärastamine peatati küll juba Hrustshovi võimu ajal, kuid rehabiliteerimise katseteni jõuti alles siis, kui Hrustshov (oktoobris 1964) kukutati.

Paljud välismaade vaatlejad arvavad, et just Stalini ärastamise aktiivsus põhjustas Hrustshovi kukutamise.

Rehabiliteerimine algas kindralite ja marssalite poolt avaldatavate mälestustega (Kremli käsul kirjutatavate memuaarteostega), milledes annulleeriti Hrustshovi kriitika Stalini kui väejuhi osas. Kuid ka neis memuaarteoseis toimus Stlini rehabiliteerimine astmete viisi: igas uues teoses ikka laiemas ulatuses.

Ka valmis selleks suur viieosaline film "Vabastamine", milles Stalinit kujutatakse (vastavalt filmi tekstile) kui "Nõukogude Liidu võidu isalikku, heatahtlikku ja tarka arhitekti." Nii jõutigi siis selleni, et mullu lasti lennuväe erumarssal Alexander Golowanovil kirjutada, et Stalin ei teadnud üldse midagi lennukite konstruktor Tupolevi arreteerimisest 1938. aastal. Ta olevat sellest saanud teada alles 1943. aastal (alles viie aasta pärast!) ja annud siis ka kohe käsu Tupolevi vabastamiseks.

Stalinile monumendi püstitamine tähendab nüüd ka seda, et Stalini "mustamine" (see tähendab — tema kohta tõe avaldamine) kuulub keelu alla. Sega ei tohita Stalinit nüüd "sotsialismi ülesehitamise ajaloo määrimiseks", ning see tegu on raskelt karistatav.

Vene nõudmised Berliinis

BERLIN — Nelja suurvõimu läbirääkimistel Berliini kohta on N. Liit esitanud mitmesuguseid nõudmisi, m.h. seda, et Lääne-Berliin peab täielikult katkestama oma poliitilised sidemed Liiduvabariigiga. Kolmel lääneriigil pole edasi midagi tegemist Ida-Berliiniga, seevastu aga nõustuvad venelased olukorraga, kus lääneriigid on vastutavad Lääne-Berliini eest.

Bonnil tohivad Lääne-Berliiniga olla ainult majanduslikud ja finantsilised sidemed ja neonatsistlik partei NPD tuleb keelustada. Kui lääneriigid N. Liidu nõudmistele vastu tulevad, on venelased m.h. nõus andma elanikele Lääne-Berliinis täieliku liikumisvabaduse Ida-Berliinis. Formaalsusi piirikontrollides lihtsustatakse ja N. Liit loobub konfliktide pu- "aktsioonidest". Venelased on ka valmis tunnustama Lääne-Berliini kultuurset ja majanduslikku kokkukuuluvust Liiduvabariigiga. See tähendab seda, et kui on tegemist kaubanduse ja kultuuri lepingutega, tohib Bonn esindada ka Lääne-Berliini. Moskval on õieti olemas veel üks tingimus. Kui Lääne-Saksa esindajad ei kirjuta alla antivägivalla lepingule N. Liiduga, pole loota ka mingisugust lahendust Berliini probleemidele. Bonn seevastu toonitab, et ilma Berliini-lahenduseta ei saa kõne alla tulla ka antivägivalla leping. Samal seisukohal on USA.

● **Vasa linnas Soomes abiellusid 28. juunil Gert Kurg ja Raija Kangasniemi.**

Lugeja kirjutab

Vabadusvõitlus suunata itta

Lugupeetud EPL toimetus!

Nagu EPL hiljuti teatas, tsiteerides vene põrandaalust väljaannet "Jooksvate sündmuste kroonika", suri 28. septembrii 1969 Mordva orjalaagris eestlane Ants Hansoo, sündinud 1913. Surma põhjuseks oli ametlikult südamerabandus. KGB oli aga enne surma teinud Hansoo juures läbiotsimise ja konfiskeerinud validooli (arstim teatud südamehaiguste vastu). 56-aastane Hansoo suri, tähendab, sel põhjusel, et temalt võeti arstirohi, mille abil mees oli elanud orjalaagris 23 aastat. Teiste sõnadega: mõrvati eestlane KGB võimude poolt ainult mõni nädal enne, kui ta oleks pidanud vabanema laagrist. Seni on nimelt väga tihti vabastatatud vange 25—30-aastase karistusega pärast 23—24-aastast laagris olemist.

Sama number "Jooksvate sündmuste kroonikast" annab ka suurema poliitilise tähtsusega teateid okup. Eestist. Nii on näiteks kindel, et vene põrandaaluse opositsiooni esindajad on loonud tihedaid sidemeid ka nõukogudevastaste ringkondadega Eestis. Pärast poetess Nataalia Gorbanevskaja vangistamist Moskvas 24. detsembril 1969 on ka Eesti intelligentsia seas olnud läbiotsimisi ja ülekuulamisi Gorbanevskaja asjus. Sügisel 1969 külastas Garbanevskaja Tartut. Jaanuari lõpul s.a. tehti läbiotsimine Tartu ülikooli vene kirjanduse professori J.M. Lotmani juures. Muu hulgas konfiskeeriti luuletuste kogu Gorbanevskaja poolt isiklikult kirjutatud dedikatsiooniga. Vastuseks KGB aktsioonile protesteerisid Tartu Ülikooli õppejõud, keeldudes sõitma Moskvasse loenguid pidama. Pärast kiiret KGB poolt organiseeritud puhastustööd ülikooli juhtivais ringkondades olid mõned professorid siiski sunnitud Moskvasse sõitma.

Sidemete kohta vene põrandaalustega võib teha järeldusi ka teatud osa okup. Eesti noorema intelligentsia võitlusmeetodeist ja KGB vastulöökidest. EPL on juba varem toonud teateid katsetest Eestis vabadusse toimetada salajasi käsikirju, KGB (mitte miilitsavõimude-korravalve) läbiotsimistest näiteks "Loomingu" toimetuses jne. Nüüd teatab "Kroonika", et Teet Kallas, kes "Kroonika" nr. 11 andmeil vahistati Tallinnas 16. oktoobril 1969, on k.a. jaanuaris kohtu poolt tunnistatud vaimuhaigeks ja toimetatud hullumajja analoogiliselt KGB käitumisega vene intelligentsia esindajate vastu.

Seda laadi faktid sunnivad mõtlema, kas ei ole aeg vabas maailmas viibivate eestlaste vabadusvõitluse suuna radikaalseks muutmiseks. Seni on meie organisatsioonid kulutanud palju aega ja raha läänemaailma esindajate informeerimiseks ja Lääne opiniooni mõjutamiseks. Seda laadi aktsioonidel on muidugi oma tähtsus, aga ainult sel teel üksi on raske vabadust taastada. Ja ometi peaks ja vabaduse taastamine olema välisvõitluse peasihiks. Kas ei ole aeg suunata tegevuse peaosa itta, otsida kontakti vabadusvõitlejatega kodumaal, aidata neid ekonoomiliselt ja tehniliselt ning ka moraalselt? Niisugune tegevus ei ole sugugi võimatu, nagu näeme teiste rahvuste vabadusvõitlusest. Toimetatakse ju raudeesriide tagant suurel hulgal põrandaalust kirjandust publitseerimiseks läände. Õhupostipaberile trükitud miniatuurid leiavad teed tegasi üle raudeesriide. On olemas võimalusi luua pidevaid kontakte vabadusvõitlejate vahel kodumaal ja paguluses jne.

Käärimine kogu N. Liidu alal tugevneb iga päevaga. Kodumaal on küllaltki palju ohvrimeelseid inimesi, kes oma tegudega on näidanud, et nad on valmis vabaduse eest võitlema, riskeerides oma vabaduse ja eluga.

Kui meie pagulasorganisatsioonid suunaksid vähemalt poole oma ressursidest nende toetamiseks, siis oleks juba palju võidetud. Kui me ka ei looda revolutsioonilisele võimu kukutamisele Nõukogude alal, peame siiski olema teadlikud, et iga pisemgi edusamm liberaliseerimise suunas on meile ja meie rahvale kasuks.

ALEX MILITS

Ida Lauri 70-aastane

Ida Lauri

Reedel 24. juulil tähistab Stokholmis peapiiskopi abikaasa Ida (Lauri (sünd. Toss) oma seitsekümnendat sünnipäeva.

Ida Lauri on üles kasvanud Viljandimaa võluvas maastikus põlise suurtalu omaniku tütrena. Tulnud Viljandisse leeri praost Jaan Laittiku juurde, tutvus ta noore õpetaja Johannes Oskar Lauriga, kes tol ajal pidas seal oma prooviaastat ja oli leeriõpetuse tegelikuks andjaks. Abiellumine toimus 22. juunil 1919.

Juubilar on neid eeskujulikke eesti emasid ja perenaisi, kelle käed on alati täis tööd ja askeldamist varasest hommikutunnist hilise õhtuni. Oma praktilise meelega juhtis ta Otepää-aastail kirikumõisa majapidamist. Ta kujundas oma mehega Otepää kiriklas harmoonilise kodu, kus kasvasid üles üks tütar ja neli poega, kelledest kõige vanem poeg jäi kadunuks maailmasõja keerises. Lauride kodu külastati meeleldi, eriti haritlaste poolt. Otepää kiriklas ei tehtud vahet inimeste vahel. Seal olid kõik teretulnud.

Kui meie rahvale saabusid rasked ajad, tabas see ka Lauride perekonda, sest kirikuõpetajad kuulusid tagakiusatute hulka. Neil raskeil päevadel talus juubilar vapralt kõiki kaotusi ja jätkas oma loomupärast hoolitsemist oma kaasinimeste eest, eriti kui nende elu võis sattuda ohtu. Nii näiteks oli ta juhuslikult teada saanud, et teatud isikuid minnakse vahistama. Kohe ruttas ta öösel läbi metsa otseteed vastavat teadet viima, sest nende kaasinimeste elu oli ohus. Tema kindlameelsusele, julgusele ja leidlikkusele on paljud inimesed tänuvõlgu oma elu eest.

Ka paguluse raskeis oludes on Ida Lauri koos abikaasaga loonud uue ilusa ja mugava kodu. Üle viiekümne aasta on Ida Lauri truult sammunud oma elukaaslase peapiiskopi Johannes Oskar Lauri kõrval, jagades ühiselt rohkeid murepäevi, kuid ka rõõmsaid ja õnnelikke aastaid. Juubilari tugev, energiline ja sihikindel isiksus on olnud tõeliseks toeks ja abiks oma elukaaslasele ja viimase kaudu ka kogu Eesti Kirikule. Tema hoolitsevat kätt ja külalislahkust saavad tunda kõik, kes külastavad Lauride kodu või puutuvad nendega kokku.

Tähelepanuväärival tähtpäeval õnnitleme ühiselt juubilari!

TEODOR KÜNNAPAS

Laiast Maailmast

● **Kanadas moodustati uus monarhistide ühing** Monarchist League of Canada, millega on liitunud ligemale 1000 monarhisti. Ühing propageerib kuningannale residentsi ehitamist Kanadasse ja näeks meeleldi, et kuninganna elaks ühe osa aastast Kanadas. Ühingu esimeheks on 18-aastane John Aimers, kes mainib, et peaminister Trudeau eesmärkgiks on monarhia likvideerimine Kanadas.

● **Montrealis areteeriti** politseivõimude poolt neli meest ja kaks naist seoses viimaste pommiplahvatustega südalinnas. Politsei konfiskeeris samal ajal läbiotsimistel 28 260 dollarit sularahas, suurtes kogustes dünamiiti ja revolutsioonilist kirjandust. Neli areteeritud meest keeldusid kohtulikul ülekuulamisel seletuste andmisest ja kohus mõistis nad 15 päevaks vangi kohtukorralduste ignoreerimise pärast.

● **USA salaluure viimaseil andmeil** on Nõuk. Liit annud Põhja-Vietnamile 1962. aastast peale umbes 370 miljoni dollari väärtuses abi — sellest 120 miljonit dollarit relvade näol. See on palju väiksem summa kui esialgu arvestatud 1 miljard lollarit.

● **Ühendriikide teadlased** kavatsed konstrueerida uued maailmaruumisõidukid, mis on varustatud "päästesõidukitega". Uusi sõidukeid ei jõuta siiski konstrueerida enne 1972. aastat ja praegu pooleli olev.uKuu pinnase uurimise programm viiakse lõpule Apollo tüüpi maailmaruumisõidukitega. "Päästesõiduk" on haagitud maailmaruumilaeva masinaruumi külge ja ojuolukorra puhul on sellega võimalik maakerale tagasi sõita.

● **Ühendriikide senaatorid,** kes viimasel ajal on ägedalt protesteerinud Vietnami sõja vastu ning nõudnud Ühendriikide sõjavägede tingimusteta väljatoomist, said senatis suure tagasilöögi osaliseks. Senat võttis vastu senaator Byrd'i ettepaneku, mille kohaselt president Nixonile antakse võimupiirid kõigi vajalikude sammaude tarvitusele võtmiseks, et kaitsta Ühendriikide sõdurite elu igas maailmanurgas.

● **Kanadas tehtud uurimise põhjal** on Kanadas üks miljon last, kes on vaimselt maha jäänud ning ei ole võimelised normaalsete lastega võrdselt õppima. Nelja aasta kestel tehtud uurimistöö läks maksmaa 360 000 dollarit ning komisjoniliikmete ettepanekute kohaselt peaks keskvalitsus ja provintsid pühendama suuremat tähelepanu selliste laste abistamisele ning nende arengule kaasaitamisele.

Kooliaasta lõpupidu

Algus lk. 1

siis istusid laval kolm rahvariides tütarlast, orjatüdrukut (Leili Wirén, Taimi Köster ja Anne-Li Silberk), kes kerisid kuldlõnga Vanaeide (Eva Raiend) ähvardava kepi all. See oli lastenäidend "Kullaketrajad", Fr. R. Kreutzwaldi muinasjutu ainetel. Õpetaja Maria Allik oli selle Karl Vaikla järele ümber töötanud nii, et see vastas Norrköpingi kooli nõuetele ja võimalustele.

Näidendis esinesid veel linnud Kaaren (V. Kaldma), Tihane (. Ots), Pääsuke (Ü. Saarkoppel), ööbik (M. Adamson) ja Lööke (M. Suu), Kuningapoeg (Rosemary Vaher), sõjapealikud (Mare Punab, Jan Adamson), lill (A-L Silberk) ja vähk (R. Vaher). Huvitavad ja kirevad kostüümid oli valmistanud M. Allik. Laulud ja tantsud olid L. Kaameni ja M. Alliku koostöö ja saatemuusika oli A. Liivilt. Lava dekoratsioon Arnold Pundilt.

Huvitav ja hästi ettekantud laulumäng seitsmes pildis, mida satsid Vanaisa jutustused ja kommentaarid piltide vahepeal, oleks pälvinud suuremat publikut.

Kool on seitsmeklassiline ja selle lõpetasid tänavu Jan Adamson ja Viktor Kaldma.

Preemiaid jagatakse igale klassile üks, vastavalt kohalolnud tundide arvule. Preemiad said: Mikael Suu, Marje Kaldma, Eva Raiend, lõpetajad ja üldvõitjaks tuli juba teist aastat Peedu Ots, kes ei puudunud ühtegi tundi.

Kooliaasta lõppes aktusel ühislauluga "Hoia, Jumal, Eestit."

Tahtis uurida vene vabadust Villagatanil …

Stockholmis arreteeriti möödunud neljapäeval 22-aastane üliõpilane San Franciscost, kes üritas sissepääsu Sovjeti saatkonda Villagatanil.

Üliõpilane oli saabunud Stockholmi ööl vastu neljapäeva ja kella 6 ajal hommikul sõitnud Vene saatkonna ette, koputanud uksele ja palunud sissepääsu. Saatkonna vahiteenistuja nõudnud tema lahkumist ja soovitanud hiljem tagasi tulla. Kuid üliõpilane ei leppinud sellega. Ta laenanud mööduva auto juhilt kruvikeeraja ja hakanud sellega välisukse akent lahti kangutama.

Kohalekutsutud politseile ja hilisemal ülekuulamisel on ta seletanud, et ta tahtnud saatkonnas teada saada, kuidas on "vaimse vabadusega" N. Liidus.

Üliõpilane võetakse vastutusele sissemurdmise ürituse eest.

Unelmate sugulane

LONDON (EPL) — Shoti ajaleht "Sunday Post" toob ära oma 5. juuli numbris kummalise loo, mis algas Christine Murdochi unenäoga oma isast, kes suri 21 aastat tagasi.

Nimelt nägi pr. Murdoch möödunud aastal unes, et isa kõneles oma Eestis veedetud lapsepõlvest. Shotimaale tuli ta aastal 1908. Isa ütles unes, et ühes kapis on kimp vanu kirju. Ühel leiab tütar selle Tallinna läheoal asuva talu aadressi, kus ta isa elas. Isa palus, et tütar kirjutaks antud aadressil.

Pärast seda ärkas tütar üles. Oli öö. Ta läks ja soris kirjades, milled leidis kapist. Ja leidiski siis ühe, millel oli unes osutatud aadress. Järgmisel hommikul helistas pr. Murdoch oma õele pr. Mc Laughlinile. Nad otsustasid saata antud aadressil kirja Eestisse, et häha, mis juhtub. Mõned nädalad hiljem said nad vene postmargiga kirja. Vastas nende täditütar, kes elab ikka veel samas majas. Ta kutsus pr. Murdochi ja tema õe külla. Nad on veetnud ilusa nädala Tallinnas, külastades kõiki neid kohti, milledest isa siis kõneles, kui ta veel elus oli, ja kohtasid ka kadunuks peetud sugulasi.

Mõlemad shotlannad on nüüd kogunud raha ja kutsunud Shotimaale, Ayri, külla sugulase tütre ja loodavad, et ta saabub juba käesoleva aasta suvel.

Nii kõlab ajalehe rõnum. Kahtlemata on siin tegemist shotistunud eesti perekonnaga.

● **USA suuremaid ja vanimaid sisedekoratsioonila ettevõtteid Store Kraft Mfg. Co., mille peakorter Beatrice'is, Nebraskas, avas USA idapiirkonna jaoks sisedekoratsioonila peakontori New Yorgis, kutsudes selle mänedzheriks arhitektuurialal töötanud ja peamiselt just sisedekoratsioonialale spetsialiseerunud meie noorema põlve sisedekoratsioonikunstniku, Jaak Leino New Yorgist. Tema tegevuspiirkond ulatub Kanada piirist Miamini Floridas ja lääne suunas Ohio piirini.**

30 aastat tagasi . . .

President Konstantin Päts

Eesti Päevalehe toimetusse on hilinenult saabunud juuresolev president K. Pätsi pilt ja järgnev tekst, milled on ilmunud "Suomen Kuvalehtis" möödunud aasta 26. septembril.

Pildi allkirja-tekst on järgmine: "Septembrikuu 26. päeval 30 aastat tagasi sõlmiti N. Liidu ja Eesti vahel abistamisleping, mille põhjal Eesti oli sunnitud loovutama sõjalised baasid 10 aastaks N. Liidule. Lepingu vastaselt kasutas N. Liit Talevsõja ajal neid baase õhurünnakuiks Soome vastu.

Pildil Eesti selleaegne president Konstantin Päts. Tema küüditati suvel 1940 koos perega N. Liitu ja tema hilisem saatus on punase hämara varjus."

Selle pildi ja teksti avaldamine peaks olema omal kohal ka praegu, mil okupatsioonivõimud korraldavad Eesti anastamise — ja seega ka presidendi küüditamise — pidustusi.

Soome-Vene 20-a. leping

MOSKVA — Moskvas kirjutati alla Soome-Vene sõpruse- ja abistamislepingule mis on 20-aastase kehtivusega. Allakirjutamise tseremooniast võttis osa kogu Kremli troika ja terve rida vene poliitbüroo tegelasi. Allakirjutajad olid välisministrid Leskinen ja Gromõko.

Lepingu tekst on üldjoontes endine, ainult eessõna on lühendatud. Tulevikus pikeneb leping automaatselt. Pärast allakirjutamist sõnas Brezhnev, et leping pole üksnes tähtis Soomele ja N. Liidule, vaid omab ka rahvusvahelist tähtsust. "Pakt garanteerib Soome julgeolekut ja sõltumatust, ühtaegu kindlustab ka Sovjeti nordvesti piiri, olles seega soodsaks aluseks rahu garanteerimisele Põhja-Euroopas". Kekkonen omalt poolt konstateeris rahuldusega, et pakt täiel määral vastab Soome püüdele seista väljaspool suurriikide-vahelisi konflikte.

Pärast lepingule allkirjutamist lendas president Kekkonen tagasi Helsingisse, kust ta kolmapäeval lendas külastusele USA-sse.

● **Stockholmi ülikoolis sooritas fil. kand. eksami Ruth Soinast.**

● **Barbro ja Urmas Pröömile sündis Stockholmis 16. juulil poeg.**

Baltikumi olevik

Algus lk. 1

ride ajal väljatöötatud plaanidest Balti riikide industrialiseerimiseks ja teiseks ka loomulikest eeldusist, kuna Balti riikides on juba olemas teed linnad ja raudtee. mis soodustavad tööstuste tekkimist. Tööstuste ülesehitamise tõttu on põllumajanduse osatähtsus pidevalt vähenenud ja kolhoosidesse ja sovhoosidesse on jäänud peamiselt vanad inimesed ja lapsed. Kolhooside kanda langeb seetõttu suur sotsiaal hoolekande koorem, kuna põllumajanduslikud ettevõtted peavad suurt vanainimeste arvu üleval pidama.

Vaatamata nendele väärnähtustele on põllumajanduse produktsioon siiski tõusnud, mis referendi arvates on tingitud mehhaniseerimisest.

Tööstuse ülesehitamine on toonud kaasa aga terve rea kõrvalprobleeme, kuna näiteks korterimajade ehitamine ei ole tööstuste rajamisega sammu pidanud. Samuti on rajatud tööstusi, millede asutamine ei ole majanduslikust seisukohast õigustatud. Nii näiteks asutati Lätti terasetööstus milleks ei ole loomulikke eeldusi. Arvestades Balti rahvaste töökuse ja leidlikkusega oleks tulnud Balti riikidesse rajada eriilmega tööstusi, kuid praegune süsteem ei soodusta selliste tööstuste tekkimist.

Kõneleja leidis, et balti rahvad elavad majanduslikult paremini kui elanikud teistes N. Liidu osariikides, mis on tingitud eeskätt sellest, et inimesed oskavad paremini oma elu korraldada perekonna raamides.

Teiseks tuleb arvestada sellega, et Balti riikides on töötavaid inimesi proportsionaalselt rohkem ning kolmandaks mõjutavad üldist elatistaset tarbekaupade tööstused, kust imbub rohkem kaupu rahva kätte kui teistes N. Liidu riikides.

Ettekandele järgnesid elavad läbirääkimised, kus eriti kerkis esile küsimus, mille alusel referent teeb elatistasemes üksikutel perioodidel võrdlusi.

Läbirääkimistel esitatud sõnavõttudes toonitati, et N. Liit üldiselt on alati olnud Balti riikidest majanduslikult tunduvalt taga, väljaarvatud 1946—1947. aastad, mil olukord Eestis, Lätis, ja Leedus oli erakordselt raske. Tõsteti üles ka kinkepakkide osatähtsus Balti riikide majanduselus, mille peale referent vastas, et see ei ole üldiselt võttes erilise tähtsusega, kuid läänest saadetud pakid on siiski aidanud tõsta Balti riikide üldist välispidist kvaliteeti ning andnud suurt abi paljudele perekondadele ja üksikisikutele.

POLIITILINE OLUKORD

Prof dr Rein Taagepera käsitas üksikasjaliselt Balti riikide poliitilist olukorda. Ta mainis, et 1960-ndate aastate kestel ei toimunud Balti riikide poliitilises olukorras erilisi muudatusi, kuid 1950-ndatel aastatel oli olukord desperaatne. Siis viidi toorete meetoditega läbi põllumajanduse kollektiviseerimine, kultuurilisel alal valitses vaikus ja olukord näis täiesti lootusetuna.

1960-ndatel aastatel hakkas olukord pärast Stalini surma paranema ning isegi Siberis ellujäänud deporteerituid hakkas vähehaaval tagasi saabuma.

1956. aastal tegid Läti kohalikud kommunistid katse võimu ülevõtmiseks juhtivatelt kohtadelt, kuid miseks juhtivatelt ko tadelt, kuid see katse ei õnnestunud.

Mis puutub rahvastiku koosseisu, siis oli Eestis referendi andmetel eestlasi 1959. a. 74 prots. (praegu 68 prots). Lätis lätlasi 1959. a. 62 prots (nüüd ainult 56 prots) ja Leedus on praegu leedulasi 75 prots. Seega on Leedu selles suhtes Balti riikidest kõige paremas olukorras. Sündivus Lätis on kõige madalam üle kogu Venemaa. Ajakirjanduses soovitatakse soetada rohkem lapsi, kuid korteripuuduse tõttu ei ole see propaganda seni andnud mingisuguseid tulemusi.

Mis puutub partei survesse siis on see Lätis ilmselt kõige suurem.

Tundub ka, et kultuuriline etmosfäär on Eestis ja Leedus tunduvalt vabam kui Lätis. 1961. a. tegid kohalikud kommunistid Eestis katse võimu nn. moskoviitidelt üle võtta, kuid ka see katse ei õnnestunud.

Referent väitis, et vahekordadest Venemaaga lubatakse Eestis võrdlemisi vabalt rääkida ja isegi neid, kes kõnelevad Venemaaga lahkulöömisest, ei karistata. Kontakt läänega algas 1958. aastal ning suurenes märgatavalt 1960-ndate aastate kestel. Nüüd lastakse üsna suurel arvul välja teadlasi parteiliikmeid ning Eesti, Läti ja Leedu on sõlminud isegi kommunistikkude idariikidega kultuuriliste sidemete pidamiseks separaatsed kokkulepped.

Tundub, et Balti riigid on kujunenud sidemeesteks lääne ja ida vahel kultuurilisest vaatevinklist lähtudes.

et kogu nõukogude poliitiline süsteem Balti riikides on ebastabiilselt stabiilne.

Referaadile järgnenud diskusioonis kerkisid üles mitmesugused küsimused, teiste hulgas ka välismaa külastamine Balti riikidest. Prof. Taagepera nentis, et sellele probleemile tuleb läheneda kolmest aspektist: esiteks — nii nagu lähenevad sellele Balti riikidest pärit emigrandid, teiseks — N. Liidu partei juhtkond ja lõpuks — kodumaine rahvas Balti riikidest. Mis puutub partei juhtkonna seisukohta, siis on see asjaolude sunnil muutunud. Venelastel on vajalik läbi käia teiste riikidega, aga kui esimesed parteitegelased Venemaalt välja tulid, siis märkasid nad ehmatusega, et neid naerdi läänemaailmas lihtsalt välja, kui nad hakkasid kõiki probleeme Marxi ja Lenini teooriatega seletama.

Nüüd on Venemaalt saabunud tegelaste hoiak muutunud, ja kui venelased ise tahavad väljas käia, siis peavad nad ka teisi sisse laskma.

Mis puutub balti rahvaste hoiakusse kodumaa külastamisel, siis märkis referent, et ta pole kuulnud ühegi sealt tulnud inimese suust kritiseerivat seisukohta. Läbirääkimistel kerkis üles ka allikate küsimus N. Liidu oludega ja probleemidega tutvunemiseks. Märgiti, et ametlikud allikad pakuvad väga palju, kuid neid peab siiski oskama tõe leidmiseks lugeda.

Sellise olukorra raamides on tekkimas Balti riikide kultuuriline ja ühiskondlik terviklus, mida kinnitab juba seegi fakt, et Leedus hakatakse õpetama eesti ja läti kirjandust.

Mis puutub kolhoosidesse, siis toimub seal vaikne revolutsioon kolhoosnike majandusliku olukorra parandamiseks. Paljud kolhoosid on hakanud rajama eriiseloomuga väiketööstusi, millest saadud sissetulekud lähevad kolhoosidele. Kolhoositööstustele anti legaalseid õigused 1967. aastal. Tulemuseks on, et paljud inimesed hakkavad linnadest tagasi maale siirduma, kus nad ei asu tegevusse põllumajanduse alal vaid kolhoositööstustes.

See suund on märgatav ja võib võtta üha suuremad mõõtmed, kui tippude poolt vahele ei segata ning sellele piiri ei panda.

Eestis oli pärast Teist maailmasõda suur haritlaste puudus, kuid nüüd hakkab see tühe täituma. Kuna industrialiseerimisprotsess Eestis hakkab vaibuma, siis pole saada enam küllaldasel määral häid töökohti ja paljud peavad minema Venemaale paremaid kohti otsima. Arvestades Eestis tehtud suurte edusammudega on Eestit N. Liidu riikide peres hakatud vaatlema kui mingisugust ühiskondlikku laboratooriumit, mis võiks oma majandusliku elu ja teiste probleemide korraldamisel eeskujuks olla teistele N. Liidu riikidele. Lõpetades oma ettekande, märkis referent kokkuvõttes,.

Kokkuvõtte prof. Arvids Ziedonise referaadist kultuurilisest olukorrast Balti riikides ja ülevaate paneeli diskussioonist Balti riikide tuleviku kohta avaldame hiljem.

Leinateateid

Torontos suri 7. juulil Johannes Rahumeel, sünd. 3. okt. 1905 Saaremaal.

Muskokas, Kanadas suri 11. juulil Artur Kristal, sünd. 21. juulil 1908 Loksal.

Lachines, Kanadas suri 10. juulil Bertha Piirisoo, sünd. 13. mail 1587 Meeksis.

● **Sydneys, Austraalias, korraldati 31. mail noortejuhtide kool. Osavõtjaid oli üle 20 mitmest keskusest. Referentideks kursusel olid A. Perendi, dr. H. Salasoo, A. Janov, dr. Malle Tohver ja I. Netliv.**

---

†

Meie kallis

Ida Marie Herodes

* 12. 9. 1889 Tallinnas
† 12. 7. 1970 Landskronas

lahkus meilt vaikselt.

Teda mälestavad

WILLIAM ja GUNDA
KARL-ROBERT ja LEA
PETER, PIA

Matusetalitus toimub reedel, 24. juulil kell 13.30 S:t Jakobi kabelis Landskronas.

---

†

Oma endist Hoolekogu esimeest

Elmar Kandre't

mälestab sügavas leinas

STOCKHOLMI EESTI ALGKOOL

---

†

Armast onupoega

Hindrik Lichterman'i

mälestavad leinas

KARL ja MILDA